

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی گناباد
معاونت پژوهشی دانشکده پزشکی

راهنمای تدوین پایان نامه دکتری عمومی پزشکی

تنظیم: دکتر نرجس بحری

اولین ویرایش: مرداد ماه ۱۳۹۷

مقدمه

پایان نامه بخشی از دوره ی دکتری عمومی پزشکی است که طی آن دانشجوی موظف است در یک زمینه ی مربوط به رشته ی تحصیلی خود، زیر نظر استاد راهنما به تحقیق بپردازد.

پایان نامه اغلب نخستین تلاش جدی یک دانشجوی پزشکی در عرصه ی پژوهش می باشد و بعنوان یک نسخه ی علمی در آرشیو کتابخانه ها بر جای می ماند و لذا توجه به کیفیت آن بسیار مهم است. در این راهنما تلاش بر آن است که استانداردهای نگارش پایان نامه بصورت مختصر و کاربردی معرفی شوند.

کلیات اصول نگارش پایان نامه

اصول کلی زیر در تمامی بخش های پایان نامه بایستی رعایت شوند:

- ۱- متن با استفاده از قلم فارسی B Nazanin با فونت ۱۴ و قلم انگلیسی Times New Roman با فونت ۱۲ باشد. البته برای عناوین می توان از فونت های درشت تر استفاده کرد.
- ۲- فاصله سطرها در تمامی متن فارسی باید ۱/۵ سانتی متر باشد.
- ۳- حاشیه متن از بالا و سمت راست صفحه ۴ سانتی متر و از پایین و سمت چپ ۳ سانتی متر باشد.
- ۴- تعداد خطوط در هر صفحه بین ۱۶ تا ۲۲ خط باشد.
- ۵- شماره صفحات بایستی در پایین صفحه و به صورت وسط چین باشند.
- ۶- صفحات پایان نامه بایستی کاملاً ساده و بدون کادر باشد.
- ۷- قبل از شروع هر فصل و همچنین قبل از شروع بخش منابع، یک کلیه بخ صفحه سفید بدون کادر که شماره و نام فصل و عنوان منابع با اندازه درشت و خوانا در آن درج شده قرار گیرد.
- ۸- اولین سطر هر پاراگراف یک سانتی متر تورفتگی داشته باشد.
- ۹- باید نام اشخاص در متن به فارسی نوشته شود و تلفظ انگلیسی آن به صورت زیرنویس نگاشته شود. قلم زیرنویس با قلم متن اصلی باید متفاوت باشد. عبارت مورد نظر توسط شماره ی کوچک در بالا و سمت چپ آن مشخص شده و در زیرنویس توضیح آن آورده شود.

- ۱۰- جداول، نمودارها و شکل‌ها بطور جداگانه و به ترتیب شماره گذاری شوند. به این طریق که ابتدا شماره فصل و بعد شماره ترتیب قرارگیری ذکر شوند. مثلاً: جدول ۱-۴ یعنی جدول یک در فصل چهارم است.
- ۱۱- عناوین توضیح جداول در بالای جدول و عناوین نمودارها و شکل‌ها در زیر نمودار یا شکل درج شوند.
- ۱۲- اگر جمله‌ای عیناً نقل قول می‌شود لازم است در گیومه گذاشته شود.
- ۱۳- اگر برای یک اصطلاح خاص از یک کلمه مخفف استفاده شده باید در اولین باری که این مخفف به کار برده شده است اصل اصطلاح انگلیسی به صورت زیر نویس آورده شود.

بخش‌های مهم پایان‌نامه

در ادامه مطالب، بخش‌های مهم پایان‌نامه در سه بخش به شرح زیر معرفی می‌شود:

الف- صفحات مقدماتی

ب- متن اصلی (فصل‌های پایان‌نامه)

ج- پیوست‌ها

بخش اول پایان نامه – صفحات مقدماتی

صفحات مقدماتی شامل صفحات ابتدای پایان نامه است. این صفحات با استفاده از حروف الفبا شماره گذاری می شوند

و مشتمل بر اجزای زیر است:

- ۱- جلد روی پایان نامه که باید بصورت زرکوب باشد.
- ۲- صفحه سفید
- ۳- صفحه با محتوی "بسم الله الرحمن الرحيم"
- ۴- صفحه عنوان پایان نامه به زبان فارسی (به نمونه ی صفحه ی بعدی مراجعه شود)
- ۵- کپی تأییدیه اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع (برگه نمره دفاع از پایان نامه)
- ۶- صفحه/صفحات تقدیم پایان نامه (ترجیحاً در یک صفحه)
- ۷- صفحه ی تشکر و قدردانی (ترجیحاً در یک صفحه)
- ۸- صفحه ی تأییدیه صحت اصالت نتایج پایان نامه
- ۹- صفحه ی مجوز بهره برداری از پایان نامه (کپی رایت)
- ۱۰- چکیده فارسی : حداکثر ۳۰۰ کلمه و ترجیحاً در یک صفحه
- ۱۱- فهرست مطالب
- ۱۲- فهرست جداول
- ۱۳- فهرست نمودارها، عکس ها و نقشه ها
- ۱۴- فهرست پیوست ها

دانشگاه علوم پزشکی گناباد

دانشکده پزشکی

گزارش نهایی پایان نامه برای دریافت درجه بی دکترای عمومی پزشکی

عنوان

.....

استاد/ اساتید راهنما:

.....

استاد/ اساتید مشاور تخصصی:

.....

دانشجو:

مردادماه ۹۷

«حق حرکت انتشار و بهره برداری از نتایج این پایان نامه برای دانشگاه علوم پزشکی گناباد محفوظ است»

بخش دوم پایان نامه متن اصلی

متن اصلی پایان نامه بر اساس پروپوزال مصوب که قبلاً تدوین و ارائه شده است، در فصول زیر تنظیم می گردد:

فصل اول: بیان مسئله ی پژوهش

فصل دوم: پیشینه ی پژوهش

فصل سوم: روش کار

فصل چهارم: نتایج

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

در ادامه توضیحاتی در مورد هر یک از فصول ارائه می شود.

فصل اول – بیان مسئله ی پژوهش

در فصل اول مطالب زیر به ترتیب بیان می شوند:

الف – بیان مسئله و اهمیت پژوهش: در این قسمت موضوع مورد مطالعه را همراه با اطلاعات زمینه‌ای مستدل تعریف

نموده، دلایل انتخاب موضوع و فواید ناشی از اجرای تحقیق و کاربرد آن را به روشنی توضیح دهید.

ب- اهداف پژوهش: اهداف اصلی و جزئی را به همان ترتیبی که در پروپوزال تصویب شده است، ذکر کنید.

ج- سوالات و فرضیات پژوهش: سوالات و فرضیات نیز بر اساس نسخه مصوب پروپوزال ذکر می شوند. برای اهداف توصیفی

سوال پژوهشی و برای اهداف تحلیلی فرضیه پژوهشی تدوین می شود.

د- تعریف واژگان: تعریف واژه های کلیدی در دو قسمت تعرف نظری و تعریف عملی ارائه می شود. این قسمت نیز بر اساس

پروپوزال مصوب تدوین می گردد.

ه- پیش فرض ها: پیش فرض ها جملات علمی و تایید شده ای از کتاب های مرجع هستند که پیش فرض و مبنای پژوهش

را تشکیل می دهند.

فصل دوم - پیشینه ی پژوهش

فصل دوم مشتمل بر سه بخش به شرح زیر می باشد:

الف - چارچوب پنداشتی/نظری : در این بخش با استفاده از آخرین منابع و کتب رفرنس ، متغیرهای اصلی پژوهش که در عنوان مطالعه ذکر شده، توصیف و تبیین می شوند.

ب- مروری بر مطالعات پیشین: در این قسمت با جستجوی گسترده مقالات و مطالعات مشابه با پژوهش بررسی شده و مرتبط ترین آنها توضیح داده می شوند. لازم به ذکر است که ترتیب بیان مطالعات بایستی بر اساس تشابه موضوعی و سال انتشار مقالات باشد. ذکر رفرنس برای هر مطالعه ضروری است.

ج- نتیجه گیری : در انتهای فصل دوم محقق نتیجه ی کلی از مرور خود را بیان می کند. در این قسمت بایستی دقیقاً گپ و شکاف موجود در مطالعات پیشین تبیین گردد تا خواننده را متوجه اهمیت و لزوم انجام پژوهش بنماید.

فصل سوم- روش کار

در این فصل متدولوژی و روش انجام پژوهش بایستی بطور دقیق و با جزئیات کامل بیان شود، بطوریکه اگر پژوهشگر دیگری در آینده قصد انجام پژوهشی مشابه را داشته باشد، بتواند عیناً آن را انجام دهد. فصل سوم مشتمل بر قسمت های زیر می باشد:

الف- نوع پژوهش

ب- جامعه پژوهش

ج- محیط پژوهش

د- نمونه پژوهش و معیارهای ورود و خروج واحد های پژوهش

ه- روش نمونه گیری

و- حجم نمونه و روش محاسبه آن

ز- مشخصات واحد پژوهش و معیارهای ورود و خروج مطالعه

ح- ابزار گردآوری اطلاعات و روایی و پایایی آن ها

ط- روش گردآوری اطلاعات

ی- روش تجزیه و تحلیل داده ها

ک- محدودیتهای پژوهش

ل- ملاحظات اخلاقی

فصل چهارم - یافته های پژوهش

در این فصل به عنوان داوری بیطرف تنها باید به ارایه نتایج و مقایسه آنها بر اساس اهداف و فرضیات پژوهش بپردازید. لازم است به نتیجه مقایسه و آزمونهای آماری و سطح معنی داری آنها (مقدار p) بر حسب نوع مطالعه و اهداف و فرضیات اشاره شود اما نتیجه گیری نهایی و نحوه تعمیم این نتایج و توجیه آنها به فصل بعدی (بحث و نتیجه گیری) موکول می شود. به طور کلی نتایج تحقیق به ترتیب زیر سازماندهی و ارایه می گردد:

الف- ارائه ی نتایج مربوط به مشخصات فردی و زمینه ای واحدهای پژوهش: در این قسمت نتیجه ی بررسی متغیرهای فردی از جمله سن، جنس، سطح تحصیلات، شغل و گزارش می شود. در صورتیکه مطالعه از نوع مداخله ای و یا مقایسه ای می باشد، لازم است با ارائه مقادیر p value دقیقاً مشخص شود که وضعیت هر متغیر در گروه های مورد مطالعه چگونه بوده است و آیا این متغیرها بین دو گروه همگن بوده اند یا خیر؟

ب- ارائه ی نتایج مربوط به اهداف اصلی مطالعه : در این قسمت باید نتایج مربوط به تک تک اهداف مطالعه به ترتیب و روال منطقی ذکر شود.

ج- ارائه ی نتایج مربوط به یافته های جانبی مطالعه : نتایجی در این قسمت گزارش می شوند که از دیدگاه پژوهشگر جالب توجه می باشند ولی در لیست اهداف اصلی مطالعه جای نداشته اند.

✓ در تنظیم فصل چهارم توجه به نکات زیر توصیه می شود:

- نتایج را می توان در قالب جدول و یا نمودار گزارش کرد. انتخاب نوع روش نمایش نتایج به اهمیت و تراکم یافته ها بستگی دارد.

- لازم است در ذیل هر جدول یافته ها با جملات ساده و روان بیان شود ولی باید از بیان جزئیات پرهیز شود.

- در مورد هر یافته یا جدول و یا نمودار انتخاب شود و از بیان یک یافته به چند شکل پرهیز شود.

- جداول بطور جداگانه و نمودارها تیز به طور جداگانه شماره گذاری شوند. عنوان جداول در بالا و عنوان تصاویر و نمودارها در زیر آن درج می شود.

- جداول بصورت ساده طراحی شوند و از رنگی کردن تمام یا بخشی از جداول پرهیز شود.

مجددا این نکته تاکید می شود که این فصل به بیان یافته ها اختصاص دارد نه تفسیر آنها ؛ لذا صرفاً نتایج به ترتیب منطقی و متناسب با اهداف و فرضیاتی که بیشتر در پرپوزال طراحی شده بود بیان گردد و از هرگونه تفسیر و توضیح در این فصل پرهیز شود.

فصل پنجم - بحث و نتیجه گیری

در فصل بایستی نتایج ارایه شده در فصل چهارم مورد بحث قرار گیرد. نویسندگان در این فصل ابتدا یافته های مهم مطالعه ی خود را گزارش داده و سپس با ذکر مطالعات مشابه و متناقض یافته های خود را مورد بحث قرار داده و به تحلیل علت شباهت ها و تفاوت های مطالعه ی خود با مطالعات مشابه می پردازد. عبارت دیگر باید در این قسمت مشخص شود که وجوه تشابه و تناقض یافته های شما با سایر مطالعات انجام شده در این زمینه چه می باشد و چگونه آنرا توجیه می کنید؟

این فصل از چند بخش تشکیل می شود:

الف - بحث و بررسی یافته ها: به ترتیبی که در پاراگراف بالا تشریح شد، تنظیم می شود.

ب - نتیجه گیری کلی: در این قسمت اهم یافته های مطالعه با بیانی بسیار ساده و شفاف و بدون ذکر آمار و ارقام توضیح داده می شود و در ادامه پیشنهادات کاربردی بالینی بر اساس این نتایج ارائه می شود.

ج - کاربرد یافته های پژوهش: در این قسمت می توان کاربرد یافته های پژوهش را در حیطه های مختلف از جمله تولید دانش، کاربردهای پژوهشی و کاربردهای بالینی تبیین کرد.

د - محدودیت های پژوهش

و - پیشنهادات برای پژوهش های آینده: این قسمت را با توجه به نتایج مطالعه تدوین می شود و می تواند شامل پیشنهادات در رابطه با بکارگیری یافته های پژوهش و یا پیشنهاداتی بر اساس زمینه های جدیدی که برای تحقیقات بعدی ایجاد شده است، باشد.

فهرست منابع:

فهرست منابع بر اساس شیوه ونکور انجام می شود. نحوه ی رفرنس نویسی در انتهای این مجموعه ذکر شده است. استفاده از یک نرم افزار مدیریت رفرنس ها مانند اندنوت اکیدا توصیه می شود.

بخش سوم پایان نامه : پیوست ها

در قسمت پیوست ها اطلاعاتی که ذکر آنها در متن ضرورتی ندارد، ولی سبب درک بهتر مسأله می شوند، قرار داده می شود. محتوایی که معمولا در قسمت پیوست ها اضافه می شوند شامل موارد زیر می باشند:

- پرسشنامه ها و یا سایر ابزار مورد استفاده جهت گردآوری اطلاعات
- فرم رضایت کتبی و آگاهانه
- تاییدیه کمیته ی اخلاق در پژوهش
- مقاله/ مقالات انتشار یافته از نتایج پایان نامه

صفحات انتهایی پایان نامه

الف- چکیده انگلیسی: چکیده انگلیسی بر اساس چکیده فارسی تنظیم می شود و به ترتیب شامل قسمت های Introduction, Conclusion, Results, Material and methods و keywords می باشد. در چکیده انگلیسی نیز باید شامل ۲۰۰ تا ۳۰۰ لغت بوده و ترجیحا در یک صفحه تنظیم شود.

ب- صفحه ی عنوان انگلیسی: مشابه صفحه ی عنوان فارسی تنظیم می شود.

دستور العمل تنظیم منابع برای پایان نامه و مقالات

(برگرفته از راهنمای دانشگاه علوم پزشکی تهران)

کلیات

- منابع باید به ترتیب ظهور در متن شماره گذاری و به ترتیب شماره در انتهای پایان نامه یا مقاله ذکر گردند.
- شماره منابع در انتهای جمله و در داخل پرانتز نوشته می شود.
- منابعی که در جداول و نمودارها به آنها اشاره شده، نیز باید به ترتیب ذکر آنها در مقاله شماره گذاری شوند.
- تنها منابعی که در ارتباط نزدیک با کار نویسنده بوده و مستقیماً از آنها استفاده شده باید ذکر شوند.
- منابع باید از مقالات چاپ شده یا آنهایی که برای چاپ پذیرفته شده انتخاب گردند اگر مقاله برای چاپ پذیرفته شده ولی هنوز چاپ نشده باید هنگام اشاره به آن پس از نام مجله مربوطه عبارت (زیر چاپ) (in press) در داخل پرانتز ذکر شود.
- حتی المقدور از به کارگیری موارد زیر به عنوان منبع خوداری شود.

- Citation of submitted manuscripts
- Unpublished data
- Personal communication

- عناوین مجلات باید بر اساس الگوی Index Medicus خلاصه شود.
- در مقالاتی که شش نویسنده یا کمتر دارند ذکر نام تمامی آنها ضروری است. برای مقالاتی که بیش از شش نویسنده دارند نام شش نویسنده اول را ذکر کرده و سپس از کلمه (et al) استفاده می نمایند.
- در مواردیکه فقط چکیده مقاله در اختیار بوده در پایان نام منبع ذکر کلمه (abs یا abstract) (چکیده) ضروری است.

نحوه ی رفرنس نویسی برای کتاب های مرجع

الف) یک فصل از یک کتاب مرجع

- نام خانوادگی نویسنده فصل - حرف یا حروف اول نام نویسنده فصل با حروف بزرگ - عنوان فصل - نام نویسندگان کتاب
بهمان صورت که برای نویسندگان فصل گفته شد (همراه با ذکر کلمه editors در پایان آن در صورت لزوم) - نام کتاب -
شماره edition یا چاپ - محل انتشار - نام ناشر - سال چاپ - شماره صفحات

مثال : (لطفاً به نحوه هجابندی نیز توجه فرمائید)

● انگلیسی:

Philips SJ, Whisnant JP. Hypertension and stroke. In: Laragh JH, Brenner BM, editors. Hypertension: pathophysiology, diagnosis and management. 2nd ed. New York: Raven Press; 1995. p: 465-78

● فارسی: بهرامی فریدون، نوحی علینقی، کنترل کیفیت آزمایش لیپیدهای سرم، در کتاب تضمین کیفی آزمایشگاهی،

مؤلفین محمدی حسن، جلیلی حسین، چاپ دوم، تهران: مرکز نشر دانشگاهی؛ ۱۳۷۵ صفحات ۵۰ تا ۶۱

تذکر: (۱) نوشتن شماره فصل ضرورتی ندارد.

(۲) هنگام نوشتن منابع لزومی به ذکر عنوان نویسندگان (مثلاً MD یا PhD ...) نیست.

(ب) کتاب مرجع به صورت کلی

نام خانوادگی نویسندگان کتاب - حرف یا حروف اول نام نویسندگان - نام کتاب - شماره edition یا چاپ - محل انتشار -

نام ناشر - سال چاپ (در اینجا نیز در صورت لزوم اشاره شود که اسامی فوق editor های کتاب می باشند).

مثال:

Ringsven Mk, Band D. Gerontology and leadership skills for nurses. 2nd ed. Albany

(NY): Delmar publishers; 1996

● فارسی: حمیدی س، شاهرزائی م. احیای قلبی ریوی. تهران: راستان؛ ۱۳۷۴

ج- کتابهای ترجمه شده

در ترجمه عبارت "در ترجمه" سپس عنوان کتاب و نام مؤلف اصلی ذکر شود مثال:

اعرابی ماندانا، رئیس زاده فرید، در ترجمه جنین شناسی لانگمن، سادلزتی، دلبلیو (مؤلف). چاپ اول. تهران: موسسه فرهنگی

انتشارات تیمورزاده، ۱۳۷۶

مقالات

نام خانوادگی نویسندگان - حرف یا حروف اول نام نویسندگان - عنوان مقاله - عنوان مجله به صورتیکه در آخرین ویرایش

Index medicus ذکر شده - سال انتشار - شماره مجله - شماره صفحات

مثال:

Vega KJ, Pina I, Krevsky B. Heart transplantation is associated with an increased risk for pancreatobiliary disease .Ann Intern Med 1996 June; 124(11): 980-3

تذکر :

۱- در قسمت شماره مجله، شماره اول، جلد (Vol) مجله است و شماره داخل پرانتز، شماره (No) مجله است.

۲- در صورتیکه شماره صفحات کلیه شماره های یک volume ممتد (بدنبال هم) می باشد می توان از ذکر ماه و No صرف نظر کرد. مثال :

- شمس الدین س، دبیری ش، فیبروماتوزیس متعدد سطحی پوست. مجله دانشگاه علوم پزشکی کرمان ۱۳۷۲؛ ۸-۴۶

نمونه هایی از سایر موارد:

*Organization as author:

The Royal Marsden Hospital Bone Marrow Transplantation Team. Failure of syngeneic bone- marrow graft without preconditioning in post – hepatitis marrow aplasia . Lancet 1977; 742-4

*No author given:

Coffee drinking and cancer of the pancreas [editorial], BMJ1981; 283-628

*پایان نامه:

خطر دوست ص. بررسی ۵۰ مورد بیمار دچار حاملگی خارج رحمی. دوره تخصصی رشته زنان و مامائی، دانشکده

پزشکی تهران ، ۱۳۷۲

*Dictionary:

Dorland's illustrated medical dictionary. 27th ed. Philadelphia: Saunders, 988.Etasia;p. 527

*Newspaper article:

Rensberger B. Specter B. CFC may be destroyed by natural process. The Washington Post 1989 Aug 7; sect A: 2(col5).

Morse SS. Factors in the emergence of infectious diseases. Emerg Infect Dis [serial online] 1995 Jan-Mar[cited 1996 Jan 5]; 1(1) :[24 screens]. Available from: URL: <http://www.cdc.gov/ncidod/EID/eid.htm>

در پایان لازم به ذکر است، از آنجا که تعدادی از مجلات ارجاع به خلاصه مقالات ، کتابچه کنگره‌ها، پایان نامه ها و منابع الکترونیک را نمی پذیرند، هنگام ارسال مقالات به مجله های مختلف باید از دستوالعملهای خاص هر مجله پیروی نمود. آنچه در بالا آمده است بر اساس الگوی رفرنس نویسی Vancouver می باشد.

آخرین ویرایش: ۱۵ مردادماه ۱۳۹۷